

بررسی جایگاه اقتصاد رفتاری در تدوین سیاست‌های زیست محیطی

عاده اسمعیلی دستجردی پور^۱، محمد چیدری^۲ و محمود متوسلی^۳

^۱ دانشجوی دکتری آموزش و ترویج کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس، ^۲ استاد گروه آموزش و ترویج کشاورزی

دانشگاه تربیت مدرس، ^۳ استاد گروه اقتصاد دانشگاه تهران

adeleh_1363usa@yahoo.com

چالش‌های افزایش تقاضا برای محصولات کشاورزی جهت تأمین مواد غذایی، لزوم توجه به منابع طبیعی به منظور تضمین عرضه پایدار این محصولات را در جوامع بشری افزایش داده است. در این راستا استفاده کارا از منابع طبیعی و حفظ آنها در درجه بالایی از اهمیت قرار گرفته است. این امر توجه سیاست‌گذاران را در جوامع مختلف به سمت تدوین برنامه‌های تولید کشاورزی مبتنی بر توسعه پایدار معطوف کرده است. چنین برنامه‌هایی در سطح ملی و بین‌المللی به طور گسترده‌ای مبتنی بر مدل‌های اقتصادی مسی‌ر اصلی می‌باشند که فرض می‌کنند عاملان فردی در فرآیند تصمیم‌گیری کاملاً عقلایی هستند و با هدف حداکثرسازی منافع، اقدامات خود را تدوین می‌کنند. محققان دریافته‌اند عاملان فردی در بسیاری از موقعیت‌ها تنها بوسیله ملاحظات مالی تصمیم‌گیری نمی‌کنند بلکه آنها رفتارشان را در تعامل با مسائل روانی (مانند رضایت شخصی) و اجتماعی (مانند تمایل به ارتقاء سطح اجتماعی) تغییر می‌دهند. این فاکتورها می‌توانند منجر به تخطی از الگوهای رفتار عقلایی شود که منبای تصمیم‌گیری از نقطه نظر اقتصاددانان مسیر اصلی است. این اعتقاد وجود دارد که افزایش واقع‌بینی در مورد زیربنای روانشناسی که در تجزیه و تحلیل‌های اقتصادی وجود دارد، سبب بهبود علم اقتصاد شده و کارایی آن در زمینه ایجاد بینش‌های تئوری، پیش‌بینی بهتر پدیده‌ها و پیشنهادهای سیاستی می‌گردد. این ترکیب در شاخه‌ای از علم اقتصاد به نام اقتصاد رفتاری نمود پیدا کرده است. در حالیکه تئوری اقتصاد نئوکلاسیک انگیزه‌های اقتصادی را بررسی می‌کند، ادبیات اقتصاد رفتاری فرض می‌کند که افراد دارای انگیزه‌های درونی و بیرونی هستند که مسائل اقتصادی تنها یک مورد از این انگیزه‌ها می‌باشد. واقع‌بینی نسب به این مسائل، تدوین و پیاده‌سازی موفق برنامه‌های حفاظت زیست محیطی را به همراه خواهد داشت. با توجه به اهمیت مسائل فوق، مقاله حاضر ضمن پرداختن به مبانی رویکرد اقتصاد رفتاری، جایگاه این رویکرد را در تدوین مناسب‌تر سیاست‌های زیست محیطی و اجرای موفق‌تر برنامه‌های کاربردی چنین سیاست‌هایی مورد تحلیل قرار داده است.

واژگان کلیدی: اقتصاد رفتاری، تصمیم‌گیری، سیاست‌های زیست محیطی، عقلانیت